

2. PROGRAMMAVERANTWOORDING GEZONDHEID

2.1. Algemeen

Bij de start van 2017 was al duidelijk dat een aantal onderwerpen bijzondere aandacht zouden vragen in dat jaar, te weten het bieden van verantwoorde zorg aan de jeugd, de extra inzet voor vergunninghouders en de inspecties kinderopvang. In de toelichting op de betreffende pijlers wordt hierop teruggekomen.

Zowel de Agendacommissie als Bestuurscommissie Gezondheid is in 2017 vier maal bijeen geweest. Naast de reguliere onderwerpen hebben de commissies met name aandacht besteed aan de vaststelling van indicatoren voor de vier pijlers, het onderzoek naar een uitvoering jeugdgezondheidszorg overeenkomstig het landelijk professioneel kader, het nieuwe toezicht en de uitvoering inspecties kinderopvang en de collectieve uitvoering VoorZorg en extra inzet vergunninghouders met het oog op de kaderbrief 2019 – 2022.

In overeenstemming met de vastgestelde begroting 2017 is de navolgende verantwoording ingedeeld volgens de bekende vier pijlers:

2.2. Pijler 1 Monitoring, signalering en advies

Jeugdgezondheidszorg

De Minister VWS heeft in december 2017 het rapport "Jeugdgezondheidszorg actief" van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd in oprichting aangeboden aan de Tweede Kamer. Uit het rapport blijkt dat jeugdgezondheidsorganisaties over het algemeen verantwoorde zorg leveren en steeds meer inzicht hebben in de kwaliteit van de geleverde zorg. Voor onze GGD worden als aandachtspunten genoemd het aanbod van contactmomenten overeenkomstig het landelijk professioneel kader en het zicht op kwaliteit. Het sluit aan op de resultaten van het onderzoek dat in 2017 bij de GGD is uitgevoerd naar de invulling van het landelijk professioneel kader. De uitkomsten van het onderzoek zijn eind 2017 gedeeld met de Bestuurscommissie Gezondheid. In 2018 worden de aanbevelingen opgepakt waarbij met name het tot stand brengen van een breed gedragen visie op de jeugdgezondheidszorg van groot belang zal zijn. In 2017 is de ingezette formatie hoger geweest dan begroot teneinde verantwoorde zorg te kunnen (blijven) leveren.

Het aantal geboorten in Fryslân bedroeg in 2017 rond de 6.000. Vanaf de screening en het eerste huisbezoek zijn deze kinderen in beeld bij de Jeugdgezondheidszorg. Dit is de basis voor monitoring, vroegtijdige signalering, risicotaxatie en ondersteuning van de ouders bij het veilig en gezond opgroeien van de kinderen.

Binnen het totaal van de werkzaamheden van jeugdgezondheidszorg is schoolverzuim een belangrijke taak, een onderwerp dat ook binnen de landelijke preventieagenda van belang is. De GGD beoogt commitment over een integrale aanpak met het onderwijs en de gemeenten.

In het kader van het rijksvaccinatieprogramma wordt in 2017 één vaccinatie minder verstrekt. Met het oog op de toekomstige ontwikkelingen is de voor het programma ingezette formatie op hetzelfde peil gehouden.

Epidemiologie

In 2017 zijn zowel de resultaten van het onderzoek Go Jeugd 2016 als het onderzoek Gezondheidsmonitor 19 – 64/ 65+ gepresenteerd. Teneinde betrouwbare uitspraken te kunnen doen op gebiedsniveau worden meer vragenlijsten uitgezet en fors ingezet op een grote respons, hetgeen zich uiteraard vertaalt in extra kosten.

Naar aanleiding van de publicaties zijn met diverse gemeenten gesprekken gevoerd om de cijfers te duiden. Cijfers zijn uitgebreid in de Friese regionale pers besproken.

Beleidsadvisering

Iedere regio heeft inmiddels een team beleid en advies en iedere gemeente een vaste contactpersoon. De relatie gemeentelijk ambtenaar gezondheid - beleidsadviseur GGD is daardoor versterkt. Het contact wordt zo nodig verbreed met adviseurs epidemiologie, gezondheidsbevordering en staf.

Pagina-einde

Medische milieukunde

Het doel van de medische milieukunde is het beschermen en bevorderen van de gezondheid van burgers via het beperken van risico's van milieufactoren en het stimuleren van positieve omgevingsfactoren. Momenteel hebben de belangrijkste meldingen van burgers en gemeenten betrekking op vocht/schimmel, houtrook en laagfrequent geluid. Ook heeft het team veel inzet gehad betreffende de REC Harlingen. Het team ziet ook een toename qua vragen betreffende mestvergisters en grootschalige veeteelt. De bezetting van het team is nog niet op het waakvlam niveau. 2 artsen zijn momenteel in opleiding en voor de vacatureruimte is nu de werving gestart. Het team kan alle binnenkomende meldingen oppakken en is al bezig met de omgevingswet. Als de bezetting volledig op sterkte en inzetbaar is, zal het team zich meer gaan richten op pro-actie en preventie.

Academische werkplaats Noord-Nederland

De evaluatie van de werkplaats Noord-Nederland heeft in 2017 plaatsgevonden. De uitkomsten zullen in 2018 aan de orde worden gesteld in de Bestuurscommissie Gezondheid.

Gezondheidsbevordering

Bevorderen gezonde leefstijl is belangrijk binnen Publieke Gezondheid. Met gezondheidsbevordering zetten we hierop in. Gezondheidsbevorderaars ondersteunen lokaal de gemeente en ketenpartners. Nuchter over Gewicht, Nuchtere Fries, Rookvrije Generatie zijn programma's binnen gezondheidsbevordering.

Extra inzet vergunninghouders

In 2017 heeft GGD Fryslân financiële middelen per gehuisveste vergunninghouder van de gemeenten ontvangen om extra in te zetten op de preventieve gezondheid van vergunninghouders ten behoeve van een succesvolle integratie. Het betrof in totaal 1.269 vergunninghouders in 2017, waarvan 50% jonger dan 18 jaar. Ten behoeve van de jeugd is er extra inzet geweest voor het goed in kaart brengen van de gezondheidstoestand, inclusief de vaccinatiestatus, uitleg te geven over de preventieve gezondheidszorg in Nederland, het consultatiebureau en/of onderzoek op school, het bepalen van benodigde zorg en afstemmen met andere ketenpartners/zorgaanbieders (wijk/gebiedsteams, huisarts, scholen). Om ervoor te zorgen dat de uitleg goed begrepen wordt, is gebruik gemaakt van een tolk. Ter voorkoming van TBC uitbraken worden alle vergunninghouders opgeroepen voor een screening. Discussie over gegevensuitwisseling heeft een en ander vertraagd.

Om gebruik te kunnen maken van gezondheidsvoorzieningen en om gezondheidsrisico's te verminderen, zijn er collectieve voorlichtingen geweest in diverse gemeenten. Er is hierbij samengewerkt met de andere ketenpartners en vindplekken die te maken hebben met vergunninghouders, die nog niet heel lang in Nederland zijn. Door een efficiënte aanpak kan een deel van de ontvangen financiële middelen worden doorgeschoven naar 2018.

Indicatoren

In maart 2017 zijn door de Bestuurscommissie Gezondheid indicatoren vastgesteld. Bij de cijfermatige invulling is gebleken dat voor het vergroten van de betrouwbaarheid van de cijfers een verbeteringslag van de registratie noodzakelijk is.

De indicators voor deze pijler:

Percentage verwezen kinderen naar extern

Het betreft het aantal verwezen unieke kinderen afgezet tegen het totaal aantal kinderen dat gezien is door de JGZ in de eerste zes maanden van 2017. Hierbij gaat het vooral om de trend: slaagt de GGD erin het aantal externe verwijzingen naar de 2e lijn omlaag te brengen.

Indicator	2017	2016	Landelijk 2016
Percentage verwezen kinderen extern	4,7%	4,9%	6,6%

Percentage gebruik meldcode kindermishandeling

Bij verdenking van kindermishandeling treedt de meldcode in werking. Het percentage betreft het aantal unieke cases afgezet tegen het totaal aantal kinderen gezien tijdens het contactmoment, onafhankelijk van eventuele melding AMK. Uit dossieronderzoek is gebleken dat gesignaleerde kindermishandeling (met de nodige vervolgacties) niet altijd wordt geregistreerd in de meldcode.

Indicator	2017	2016	Landelijk 2016
Percentage gebruik meldcode kindermishandeling	0,09%	0,03%	0,25%

Aantal signalen/matches geregistreerd in Verwijsindex

De verwijsindex is een digitaal contactsysteem waarin professionals (leerkrachten, thuishulpverleners, begeleiders en hulpverleners) hun betrokkenheid bij een jeugdige (0-23 jaar) kunnen aangeven door middel van een signaal.

Als twee of meer van die professionals zo'n signaal afgeven is er sprake van een match. Alle verschillende ondersteuners binnen één signaal worden als aparte match geregistreerd.

Indicator	2017	2016
Aantal signalen GGD geregistreerd in Verwijsindex	378	318
Aantal matches in Verwijsindex*	557	1.410

Percentage kinderen met overgewicht in groep 7

In het huidige beleidsplan van GGD Fryslân is, wat betreft de bovenlokale aanpak, gekozen voor de focus op twee leefstijlthema's, namelijk alcohol/drugs en overgewicht. In het verlengde daarvan zijn deze en de volgende indicator opgenomen. Het percentage geeft de verhouding tussen het aantal kinderen in groep 7 met overgewicht (excl. obesitas) en het totaal aantal kinderen in groep 7.

Indicator	2017	2016	Landelijk 2016
Percentage kinderen met overgewicht in groep 7	10,5%	11,4%	14,1%

Percentage jongeren dat in de afgelopen 4 weken alcohol heeft gedronken in klas 2 HAVO/VWO
Evenals de voorgaande indicator opgenomen op basis van de keuze in het beleidsplan GGD Fryslân. Geeft de verhouding tussen het aantal kinderen in klas 2 HAVO/VWO dat de afgelopen vier weken heeft gedronken en het totaal aantal kinderen in klas 2 HAVO/VWO dat de digitale vragenlijst heeft ingevuld.

Indicator	2017	2016	Landelijk 2016
Percentage jongeren dat in de afgelopen vier weken heeft gedronken in klas 2 HAVO/VWO	10,7%*	10,6%	11,4%

* betreft de uitkomst over het eerste halfjaar.

2.3. Pijler 2 Uitvoerende taken gezondheidsbescherming

Infectieziektebestrijding

De infectieziektebestrijding heeft als doel het voorkomen, bestrijden en opsporen van infectieziekten. Het team heeft momenteel twee artsen in opleiding. Bij de verpleegkundigen heeft uitbreiding plaatsgevonden maar vanwege zwangerschap en een grote inzet voor MRSA uitbraken is er druk op hun inzet. Het team werkt er hard aan om naast de inzet voor de reactieve -en crisistaken ook aspecten als pro-actie, surveillance en onderzoek op te pakken. Overall zien we een toename van meldingen en vragen van 8%. Het team heeft 1153 meldingen en vragen afgehandeld in 2017.

TBC

Het team TBC heeft als doel het opsporen en bestrijden van tuberculose. De inzet van het team blijft qua screening stabiel. Echter we zien voor 2017 wel een grote afname van het aantal bron- en contactonderzoeken. Gezien de ontwikkelingen rondom de uitbraken van TBC worden al veel taken in noordelijk verband opgepakt om enerzijds efficiënt met de middelen om te gaan en anderzijds toch flexibel te zijn qua inzet. Personele mutaties zijn daarom in 2017 terughoudend opgepakt. In 2018 gaan we de langere termijn invulling en positionering van het team verder vormgeven.

Soa/Sense

Het aantal gevonden soa's is opvallend gedaald ten opzichte van 2016, terwijl het aantal onderzoeken door de GGD is toegenomen. Het team deed 2709 onderzoeken tegen 2330 in 2016. Het aantal geconstateerde soa's daalde van 28% naar 18%. De geconstateerde daling zal begin 2018 nog nader worden geanalyseerd.

Jeugdgezondheidszorg

De uitvoering van de meer individueel gerichte werkzaamheden van de jeugdgezondheidszorg zoals stevig ouderschap en integrale vroeghulp laten een constant beeld zien.

Bij de uitvoering van het rijksvaccinatieprogramma is sprake van een licht dalende tendens. De opkomst HPV-vaccinatie neemt toe maar is laag. Extra inzet op voorlichting is noodzakelijk.

Voor het overige weten de gemeenten de GGD goed te vinden voor de uitvoering van specifiek maatwerk.

Reizigersvaccinaties

Merkbaar is dat de economie weer is aangetrokken. De inkomsten uit deze dienstverlening zijn dan ook van betekenis voor het resultaat over 2017.

Publieke gezondheidszorg Asielzoekers

Met het oog op de dalende instroom asielzoekers en het verlagen van de (landelijke) vergoeding is de formatie sterk teruggebracht.

De indicators voor deze pijler:

Percentage contactmomenten op basis van indicatie

Het percentage geeft aan hoeveel kinderen ten opzichte van het totaal aantal geziene kinderen in 2017 een vervolgspraak kregen in verband met de uitkomsten van het reguliere onderzoek.

Indicator	2017	2016
Percentage contactmomenten op indicatie	12,75%	13,5%

Opkomst groeps vaccinatie

Het Rijksvaccinatieprogramma beschermt kinderen tegen een aantal ernstige infectieziekten. De vaccinatiegraad moet ten minste 90% zijn om voldoende bescherming te verkrijgen voor de groep (herd-immunity).

De indicator geeft inzicht in de opkomst voor de inentingen bof, mazelen en rode hond (BMR) en difterie, tetanus en polio (DTP) op de leeftijd van 9 jaar.

Indicator	2017	2016
Opkomst BMR 9 jaar	93,9%	94,2%
Opkomst DTP 9 jaar	95,1%	95,4%

Percentage indicaties Stevig Ouderschap

Stevig Ouderschap is opgenomen in het basispakket met de aanname dat voor 6% van het aantal huishoudens waarin een kind geboren wordt/is, extra ondersteuning op zijn plaats is.

Indicator	2017	2016
Percentage indicaties Stevig Ouderschap	6,0%	5,7%

Aantal geïnfecteerde meldingsplichtig categorie A, B1, B2 en C

Betreft het aantal verplichte meldingen van artsen in het werkgebied overeenkomstig artikel 22 van de Wet Publieke Gezondheid.

Indicator	2017	2016
Aantal geïnfecteerde meldingsplichtig categorie A, B1, B2 en C	284	342

2.4. Pijler 3 Bewaken van de publieke gezondheid bij rampen en crises

Maatschappelijke crisisondersteuning

De lokale gebiedsteams weten de GGD steeds beter te vinden waardoor de maatschappelijke crisisondersteuning sneller kan worden ingezet en escalatie wordt voorkomen. De inzet van het team voor vervuilde huishoudens is licht gestegen ten opzichte van de inzet in 2016. Het scenarioteam is elf keer ingezet.

Forensische geneeskunde

Het aantal verrichtingen is in 2017 met ongeveer 6% gestegen, met name voor lijkschouw en euthanasie. De toekomstige uitvoering van de arrestantenzorg is nog steeds onduidelijk.

Jeugdgezondheidszorg

De jeugdgezondheidszorg is 13 maal ingezet in verband met calamiteiten in wijken/op scholen.

De indicator voor deze pijler:

Gemiddeld aantal incidenten per gemeente met dreigende maatschappelijke onrust die door de GGD in opgeschaalde vorm zijn ondersteund.

Het gemiddeld aantal incidenten betreft het totale aantal incidenten in het werkgebied afgezet tegen het aantal gemeenten in het werkgebied. De uitkomst kan ook gelezen worden als de kans op een dergelijk incident in een gemeente.

Indicator	2017	2016	Landelijk 2016
Gemiddeld aantal incidenten per gemeente met dreigende maatschappelijke onrust die door GGD in opgeschaalde vorm zijn ondersteund	0,5	0,5	1,9

2.5. Pijler 4 Toezicht houden

Door een groot personeelsverloop, met een moeizame werving en de nodige inwerktijd, is het aantal inspecties achtergebleven bij de planning. De problematiek is besproken in de Bestuurscommissie Gezondheid van december 2017 met de nadrukkelijke opdracht aan de organisatie in 2018 alle inspecties te realiseren.

Totaal was de planning in 2017 13.882 uren inspecties kinderopvang en gastouders. Uiteindelijk zijn er 12.565 uren geïnspecteerd, 8% lager dan gepland. Ter vergelijking in 2016 was de totale inzet 12.023 uren.

De indicator voor deze pijler:

Aantal bezochte locaties kinderopvang/steekproef gastouderopvang

Elk jaar dienen alle locaties voor kinderopvang geïnspecteerd te worden. Een inspectie kan bestaan uit meerdere bezoeken (afhankelijk risicoprofiel). Van de gastouderopvang dient elk jaar tenminste 5% te worden geïnspecteerd.

Indicator	2017	Planning 2017
Aantal bezochte locaties kinderopvang	92%	711 (=100%)
Steekproef gastouderopvang minimaal 5%	100%	177 (=5%)